

Δέκα σκέψεις για το τουρκικό Δημοψήφισμα

των Guney Işikara, Alp Kayserilioğlu, Max Zirngast (μετάφραση: barikat)
Ακόμη και μετά τη νίκη του στο χθεσινού δημοψηφίσματος της Τουρκίας, ο Πρόεδρος Erdoğan είναι πολύ πιο αδύναμος από ό, τι φαίνεται.

Ο Recep Tayyip Erdoğan δείχνει να είναι πετυχημένος. Στο χθεσινό συνταγματικό δημοψήφισμα, που σχεδιάστηκε για να παραχωρήσει δικτατορικές εξουσίες στον Τούρκο πρόεδρο, το στρατόπεδο του Erdoğan που υποστήριξε το Ναι κυριάρχησε, 51,4% έναντι του 48,6% (που υποστήριξε το Όχι), σύμφωνα με την προσωρινή καταμέτρηση.

Το αποτέλεσμα και οι συνέπειές του, ωστόσο, δεν έχουν καμία σαφήνεια.

Ακολουθούν ορισμένες πρώτες σκέψεις σχετικά με το νόημα του αποτελέσματος της Κυριακής και τις μελλοντικές δημοκρατικές δυνατότητες.

1.
Το δημοψήφισμα διεξήχθη υπό το κράτος έκτακτης ανάγκης. Παρά τη χρήση ξεκάθαρων κρατικών τρομοκρατικών και δικτατορικών μεθόδων εναντίον ολόκληρης της αντιπολίτευσης και το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) του Erdoğan που κινητοποίησε όλες τις κρατικές πηγές για την εκστρατεία του “ναι”, η ψήφος υπέρ του “ναι” κατάφερε να κερδίσει με μικρή διαφορά.

Η νίκη του “ναι” με 51% δεν νομιμοποιεί με κανέναν τρόπο τις θεμελιώδεις συνταγματικές αλλαγές που προωθούνται προς επικύρωση. Αντί να επιτύχει ένα αποφασιστικό θρίαμβο (και μια κοινωνική συναίνεση πίσω από τον Erdoğan), το δημοψήφισμα δημιούργησε μια κατάσταση ώριμη για σοβαρές κρίσεις.

2.
Είναι εξαιρετικά πιθανό, η νοθεία να έπαιξε κρίσιμο ρόλο στην έκβαση του δημοψηφίσματος. Το κεντρικό Δημοκρατικό Λαϊκό Κόμμα (CHP) και το φιλοκουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα των Λαών (HDP) αναφέρουν ότι περίπου 2 έως 2,5 εκατομμύρια ψηφοδέλτια έχουν υπολογιστεί ως έγκυρα χωρίς την επίσημη σφραγίδα της Ανώτατης Εκλογικής Επιτροπής (YSK) ή έχουν τεθεί υπό αμφισβήτηση λόγω άλλων παρατυπιών.

Χθες το βράδυ, όταν ολοκληρώθηκαν οι δημοσκοπήσεις και άρχισε η καταμέτρηση, η YSK (Ανώτατη Εκλογική Επιτροπή) αποφάσισε ξαφνικά και παράνομα να θεωρήσει αυτές τις ψήφους έγκυρες. Κι αυτό παρά το γεγονός ότι μόλις δύο ώρες νωρίτερα, η επιτροπή δήλωσε ότι “ο στόχος της σφράγισης των ψηφοδελτίων με την επίσημη σφραγίδα της YSK είναι να αποφευχθεί η νοθεία.”

Τα βίντεο που κυκλοφόρησαν επίσης στα κοινωνικά μέσα ενημέρωσης δείχνουν ότι μέλη των εκλογικών επιτροπών που πρόσκεινται στη κυβέρνηση, προμελετημένα τοποθετούσαν σφραγίδες με το “ναι” σε ασφράγιστα (από την Ανώτατη Εκλογική Επιτροπή) ψηφοδέλτια. Προφανώς, οι περισσότερες από αυτές τις ψευδείς ψήφους υπέρ του “ναι” βρίσκονται στις ανατολικές επαρχίες, κυρίως στη κουρδική περιοχή. Η ψήφος υπέρ του “όχι” είναι πολύ πιθανό να βγει στην κορυφή αν ανακληθούν αυτές οι αμφιλεγόμενες ψήφοι.

3.

Παρά τις συνθήκες δικτατορίας που επικρατούσαν πριν από το δημοψήφισμα και την πιθανή νοθεία, το ΑΚΡ έχει χάσει το μεγαλύτερο μέρος της δύναμής του στο πυρήνα της Τουρκίας, δηλαδή στις μεγάλες πόλεις που καθορίζουν την πολιτική, την οικονομία και τον πολιτισμό της χώρας.

Η Κωνσταντινούπολη, μακράν η μεγαλύτερη πόλη της Τουρκίας, βρισκόταν εδώ και καιρό στα χέρια του ΑΚΡ και του Erdoğan (ο οποίος ανέλαβε την προεδρία μετά από τη θητεία του ως δήμαρχος της πόλης). Η Άγκυρα θα έπρεπε να ήταν μια άλλη εύκολη νίκη υπέρ του "ναι". Ωστόσο, η ψήφος υπέρ του "όχι" κυριάρχησε και στις δύο πόλεις.

Επιπλέον, οι οικονομικά ισχυρές παράκτιες πόλεις όπως Izmir, Antalya, Adana, και Mersin, παρουσίαζαν μια σαφή υπέρ του "όχι" πλειοψηφία. Από τις μεγάλες πόλεις, η ψήφος υπέρ του "ναι" επικράτησε μόνο στις πόλεις Antep, Konya, Bursa και Kocaeli. Και ακόμα και σε κάποια σημαντικά συντηρητικά ισλαμικά προπύργια, όπως η περιοχή του Üsküdar στην Κωνσταντινούπολη, η ψήφος υπέρ του "ναι" κέρδισε με μικρή διαφορά.

4.

Παρά τις πρακτικές της άμεσης αποικιακής κυριαρχίας, της τακτικής του κράτους έκτακτης ανάγκης, της στρατιωτικής καταπίεσης και της εκλογικής νοθείας, οι μεγαλύτερες κουρδικές πόλεις εξακολουθούσαν να ψηφίζουν ξεκάθαρα κατά των συνταγματικών αλλαγών.

Παρόλο που σε ορισμένες πόλεις η ψήφος υπέρ του "όχι" αποδείχθηκε κάπως χαμηλότερη από το μερίδιο που έλαβε το ΗΔΡ στις πρόσφατες εκλογές, οι Κούρδοι δεν είχαν καμία διάθεση να αποδεχθούν την επιβαλλόμενη δικτατορία του Erdoğan. Και αν είναι αλήθεια ότι οι περισσότερες από τις ψευδείς ψήφους εμφανίστηκαν στις κουρδικές περιφέρειες, ψήφισαν στην πραγματικότητα περισσότερο ή λιγότερο το ίδιο όπως και στο παρελθόν: δηλαδή εναντίον του Erdoğan.

Το αποτέλεσμα της Κυριακής έδειξε, για άλλη μια φορά, πως ο πρόεδρος δεν μπορεί να κερδίσει τις καρδιές και τα μυαλά των Κούρδων με καθαρή τρομοκρατία και πόλεμο.

5.

Η συμμαχία του ΑΚΡ με το φασιστικό κόμμα του Εθνικιστικού Κινήματος (ΜΗΡ) αποδείχθηκε καταστροφική: σε όλες τις περιοχές όπου το ΜΗΡ ήταν ισχυρό, οι ψήφοι υπέρ του "όχι" ξεπέρασαν εκείνες που ήταν υπέρ του "ναι". Αυτό σημαίνει ότι ο ηγέτης της πλειοψηφικής φράξιας του ΜΗΡ, Devlet Bahçeli, έχει χάσει τη νομιμοποίησή του και το κόμμα σύντομα μπορεί να βιώσει μια σοβαρή κρίση. Ο Meral Akşener, ηγέτης της μειοψηφικής φράξιας του ΜΗΡ και ενεργός υποστηρικτής του "όχι", θα είναι πιθανώς ο διάδοχος του Bahçeli ως επικεφαλής της εθνικιστικής-φασιστικής βάσης.

Σε κάθε περίπτωση, το συντηρητικό-εθνικιστικό στρατόπεδο δέχθηκε ένα γερό πλήγμα.

6.

Το CHP ανακοίνωσε ότι θα ζητήσει ακύρωση της ψηφοφορίας. (Ομοίως, το ΗΔΡ έχει δηλώσει ότι θα αμφισβητήσει τα αποτελέσματα από τα δύο τρίτα των καλπών).

Εάν το CHP αποφασίσει να αμφισβητήσει με σοβαρούς όρους τα αποτελέσματα, θα το πράξει μόνο επειδή έχει την υποστήριξη διαφόρων φατριών εντός του κράτους. Με άλλα

λόγια, θα καταστεί σαφές ότι ο πυρήνας του τουρκικού κράτους πιστεύει πως το παιχνίδι εξουσίας που παίζει ο Erdoğan βλάπτει σοβαρά την ακεραιότητα του κράτους και της κοινωνίας.

7.
Ένα ολόκληρο εικοσιτετράωρο μετά την νίκη του Erdoğan, μόνο οι ομόλογοί του από το Κατάρ, τη Γουινέα, το Μπαχρέιν και το Αζερμπαϊτζάν έσπευσαν να τον συγχαρούν. Οι ιστορικοί σύμμαχοι της Τουρκίας - οι χώρες του ΝΑΤΟ, καθώς και ο όψιμος φίλος του Erdoğan, ο Ρώσος πρόεδρος Vladimir Putin - απέφυγαν να τον συγχαρούν.

Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι, οι ΗΠΑ και η Ευρωπαϊκή Ένωση αρχικά ανακοίνωσαν ότι θα περιμένουν την έκθεση των παρατηρητών του ΟΑΣΕ (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη), προτού λάβουν θέση. Σήμερα, ο ΟΑΣΕ επέκρινε τους άνισους όρους ανταγωνισμού και εξέφρασε τις ανησυχίες του για την απόφαση της Ανώτατης Εκλογικής Επιτροπής να θεωρήσει έγκυρες τις σφραγίδες και τα ψηφοδέλτια που δεν έχουν επίσημη σφραγίδα τη επιτροπής μέσω της οποίας θα διασφαλιζόταν η εγκυρότητα. (Ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, Mark Toner, δήλωσε σήμερα ότι η κυβέρνηση των ΗΠΑ είναι ενήμερη για τις ανησυχίες του ΟΑΣΕ και επανέλαβε ότι περιμένει την τελική έκθεση του οργανισμού).

Οι ηγέτες άλλων χωρών δήλωσαν ότι θα σεβαστούν το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος, αλλά υπογράμμισαν την ανάγκη να υπάρξει ευρεία συναίνεση ενόψει της εμβάθυνσης της πόλωσης και της συγκέντρωσης της εξουσίας.

Είναι σαφές ότι ο Erdoğan δεν έχει ουσιαστική υποστήριξη από τους ξένους συμμάχους της Τουρκίας για μια δικτατορική ώθηση.

8.
Οι μεγάλοι Τούρκοι επιχειρηματίες δεν είναι ευχαριστημένοι με το αποτέλεσμα.

Το λόμπι του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου, η τουρκική βιομηχανική και επιχειρηματική ένωση (TÜSİAD), κάνουν έκκληση για εθνική ενότητα και “διατήρηση των ελευθεριών και του πλουραλισμού”, υποδεικνύοντας ότι οι Τούρκοι επιχειρηματίες δεν θα είναι ικανοποιημένοι εάν ο Erdoğan προχωρήσει ακάθεκτος με τα σχέδιά του.

Η TÜSİAD, προφανώς φοβούμενη για περαιτέρω οικονομική αστάθεια, πιέζει ταυτόχρονα για δραστικότερες “οικονομικές μεταρρυθμίσεις”. Και αυτές οι ανησυχίες δεν περιορίζονται στις πιο κοσμικές παρατάξεις μέσα στην μεγάλη τουρκική μπουρζουαζία.

Η Ένωση Ανεξάρτητων Βιομηχάνων και Επιχειρηματιών (MÜSİAD), η Ένωση Επιμελητηρίων και Χρηματιστηρίων της Τουρκίας (TOBB), το Συμβούλιο Εξωτερικών Οικονομικών Σχέσεων (DEİK) και η Διεθνής Ένωση Επενδυτών της Τουρκίας (YASED) μιλούν για την ανάγκη μεταρρυθμίσεων, για δημοκρατία και για συναφή αιτήματα.

Η κατάσταση είναι ξεκάθαρη: η τουρκική πρωτεύουσα είναι σε πανικό και τη παροτρύνουν να επανέλθει.

9.
Η ομιλία του Erdoğan για τη νύχτα του δημοψηφίσματος έδειξε στάση νίκης και δέσμευση να προχωρήσει μπροστά. Δήλωσε ότι οι πολίτες έδωσαν “αγώνα αναζωογόνησης” και ότι το

πρώτο του καθήκον θα ήταν να επαναφέρει τη θανατική ποινή.

Σήμερα, προχώρησε ακόμη περισσότερο: επαναλάμβανε την επιθυμία του να επαναφέρει τη θανατική ποινή και δήλωσε ότι κέρδισαν "ενάντια στη νοοτροπία των Σταυροφόρων της Δύσης και των επιθέσεων από τους οπαδούς στο εσωτερικό." Μετά την προκαταρκτική δήλωση του ΟΑΣΕ, ο Erdoğan πήγε τη ρητορική του στα άκρα. Μιλώντας για τον ΟΑΣΕ είπε πως πρέπει "να γνωρίζει τη θέση του" και πρόσθεσε ότι "η διακοπή των συνομιλιών με την ΕΕ δεν είναι ένα μεγάλο θέμα, μπορούμε απλώς να κάνουμε άλλο ένα δημοψήφισμα."

Ο Erdoğan προφανώς δεν έχει καμία πρόθεση να επιβραδύνει τη πορεία του, παρά το γεγονός ότι η ηγεμονία του κλονίζεται σοβαρά. Η μισή χώρα αντιτίθεται σ' αυτόν, το μεγάλο κεφάλαιο είναι σε πανικό, τα κόμματα της αντιπολίτευσης σηκώνουν αγώνα εναντίον του και οι διεθνείς αντιδράσεις είναι πολύ ψυχρές. Εάν ο Erdoğan συνεχίσει να δοκιμάζει τα όρια της εξουσίας του, δεν θα περάσει πολύς χρόνος μέχρι να καταρρεύσει η δομή εξουσίας που τον υποστηρίζει.

10.

Τη νύχτα του δημοψηφίσματος, δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι γέμισαν τους δρόμους και τις πλατείες σε πόλεις σε ολόκληρη τη χώρα, ιδιαίτερα στα αντιπολιτευτικά οχυρά της Κωνσταντινούπολης, της Άγκυρας, της Σμύρνης και της Αττάλειας. Όπως γράφουμε, αυτές οι διαμαρτυρίες εξαπλώνονται.

Φυσικά, για αυτή τη λαϊκή αντιπολίτευση δεν έχει γίνει αναφορά από το δημοσιογραφικό σύστημα της κυβέρνησης. Αλλά δείχνει ότι οι σπόροι μιας λαϊκής-δημοκρατικής εναλλακτικής λύσης μπορούν ακόμα να ανθίσουν.

Δεν είναι η ώρα για υποχώρηση, αντίθετα είναι η ιδανική στιγμή για μια επίθεση επαναστατικών και δημοκρατικών δυνάμεων. Η καθεστηκυία τάξη βρίσκεται στη κόψη του ξυραφιού. Και όπως έγραψε ο Nietzsche, "Αυτό που πέφτει, αξίζει να σπρωχτεί."

Πηγή: <https://www.jacobinmag.com/2017/04/constitutional-amendments-hdp-akp-dic...>